

Oponentský posudek bakalářské práce Andrey Plecháčové: „*Tradiční africká náboženství v českém kontextu. Vliv tradičních náboženství Afriky na soužití smíšených manželství (partnerů) v České republice*“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2008, 52 s., 19 s. příloh.

Bakalářská práce Andrey Plecháčové: „*Tradiční africká náboženství v českém kontextu. Vliv tradičních náboženství Afriky na soužití smíšených manželství (partnerů) v České republice*“ si klade za cíl „charakterizovat princip tradičních afrických náboženství (...), (...) jejichž odkaz v sobě nesou příslušníci nigerijské menšiny žijící na území České republiky (...) [a] [b]líže specifikovat a vysvětlit víru v magii a působení nadpřirozených sil v myšlení mých respondentů, jakož i její vliv na soužití s jejich evropskými partnerkami v českém prostředí“ (s. 7).

První část nazvanou *Cíl, metoda, vzorek* (s. 7-18) autorka věnuje metodologii svého terénního výzkumu, popisu užitých techniky sběru dat (polostrukturované rozhovory) a pasportizačním údajům svých informátorů (4 muži pocházející z Nigérie a jejich 4 manželky/partnerky). Poněkud překvapivě do této kapitoly zařazuje také část „*Etnická situace na území České republiky – obecně*“ (s. 12) a „*Kulturní identitu nigerijské etnické skupiny žijící na území ČR*“ (s. 12 – 18), které sice mají v práci své nezastupitelné místo, ale zařazené mezi cíl, metodu a popis vzorku působí poněkud nepatříčně.

Druhá část nazvaná *Náboženství v Africe* (s. 18-34) představuje tradiční africká náboženství oblasti guinejského zálivu, přičemž se zaměřuje nejprve na obecnou charakteristiku náboženství *vodun* a následně ukazuje paralely s náboženstvím jorubského etnika.

Ve třetí části (*Voodoo, vodun a voodoo*, s. 34-36) autorka rozebírá a definuje jednotlivé termíny užívané k označení tradičního afrického náboženství a vyjasňuje, jak jsou desinterpretovány v pojmech *voodoo*, resp. *hoodoo*.

Čtvrtá část s názvem *Magie* (s. 36-42) ukazuje vzájemný vztah magie a náboženství, klasifikuje magii na základě cíle magických úkonů, respektive na základě praktik k dosažení těchto cílů a následně představuje koncept magie v africkém kontextu.

Poslední část (*Analýza dat z vlastního výzkumu*, s. 43-48) pak je prezentací dat z vlastního autorčina výzkumu, po níž následuje *Závěr* (s. 49-50).

Jak vyplývá z názvu i vytýčených cílů, měla práce aspiraci zabývat se vlivem tradičního afrického náboženství na soužití mezinárodních svazků, čemuž odpovídá i závěr práce. Autorka se však bohužel odchýlila od vymezeného cíle a namísto vlivu afrického náboženství na soužití pojednává výhradně pohled nigerijských mužů a jejich českých partnerek na toto náboženství, což považují za zásadní nedostatek. Problematiku vlivu náboženství na mezinárodní soužití akcentuje až v samém závěru práce, kde konstatuje, že africké náboženství se do soužití párů promítá, ale svá tvrzení nemá nijak podložená předchozí analýzou, neboť je poprvé zmiňuje právě až v závěru celé práce. V tomto ohledu by tedy bylo vhodnější změnit název práce například na „*Tradiční africké náboženství v pohledu mužů z Nigérie žijících v ČR a jejich partnerek*“ a tomu uzpůsobit i cíle práce. Tím spíše, že autorka na s. 8 uvádí, že „[n]ejprve byl realizován jakýsi předvýzkum s jedním nigerijským mužem, který mi poskytl hodiny a hodiny rozhovorů na téma tradičního náboženství, čímž mi vysvětlil mnohé nejasnosti, a zasvětil mě do dané tematiky.“ V tomto ohledu autorka tedy musela získat opravdu bohatá data, která bohužel nezužitovala.

Abych autorce nekřivdil, jako další z cílů svého výzkumu si vytkla právě ukázat pohled nigerijských mužů a jejich českých partnerek na toto náboženství, čemuž odpovídá i první část názvu *Tradiční africká náboženství v českém kontextu*. Jak uvádí v metodologické části práce (s. 8), vedla za tímto účelem celkem 8 rozhovorů (4 rozhovory s nigerijskými muži a 4 s jejich

českými manželkami/partnerkami). Silnou stránkou práce mohla být právě konfrontace perspektivy nigerijských mužů a jejich českých partnerek. Bohužel veškerými výsledky výzkumu se autorka zabývá pouze na posledních šesti stranách své práce, přičemž perspektivu partnerek omezuje na jediný odstavec (s. 48). Nedaří se jí tedy zcela naplnit ani druhý vytyčený cíl.

Celou práci tak v podstatě tvoří teoretické pojednání o tradičním africkém náboženství, respektive magii, s terminologickým exkurzem pojednávajícím problémem desinterpretace termínů užívaných pro označování tradičních afrických náboženství. Přestože má i tato část své mouchy, v podstatě je možné ji považovat po obsahové stránce za zdařilou. Nejzásadnější připomínku lze mít k rozsahu celé teoretické části, který je vůči výsledkům vlastního autorčina výzkumu výrazně disproporční. Je pochopitelné, že autorka považovala za nutné čtenáře s africkým náboženstvím nejprve seznámit, než o něm začne hovořit v českém kontextu, ale to bylo možné učinit na mnohem menším prostoru. Mimo jiné i z toho důvodu, že valná část uvedených informací není pro pochopení perspektivy nigerijských mužů v ČR nezbytná. Vyjasnění terminologie by pak bylo vhodné umístit spíše na začátek tohoto teoretického pojednání. Podobně pojednání o magii se tolik nemuselo zabývat teoretickými koncepty (van Gennepe, Frazer) a spíše se věnovat magii v kontextu afrického náboženství (Evans-Pritchard).

Za problematické považují užívání termínů „nigerijská etnická menšina“ a „kmeny Joruba a Ibo“, převzatých z práce Petry Jeřábkové. Nigerie představuje multietnický stát se zastoupením mnoha jazykovo-etnických skupin, u jehož obyvatel se postupně vyvíjí národnostní povědomí. Vzhledem k tomu, že tyto jazykovo-etnické skupiny nejsou prostorově ani organizačně homogenní, není pro ně vhodné používat termín kmen, který vyjadřuje určitou konkrétní organizační formu. Terminologicky vhodnější by proto bylo nahrazení užitých termínů termíny „nigerijská národnostní skupina“ a „etnické skupiny Joruba a Ibo“.

Následující připomínky jsou již pouze drobného rázu.

Ve vědecké práci není běžné uvádět tituly autorů (např. na s. 7 doktorka Mildnerová nebo na s. 12 doktorka Jeřábková). Když už je autorka přeci jen uvádí, měla by se ujistit, že tak činí správně („docentka Moravcová“ nemá titul docentka ale doktorka věd).

V seznamu literatury autorka neuvádí některé tituly, na které v práci odkazuje, konkrétně práce Rogera Branda a Claudea Savaryho (s. 24, pozn. 38 a 39).

Některé mapy autorka zasazuje přímo do textu, jiné uvádí až v příloze. Možné jsou samozřejmě obě varianty, ale z formálního hlediska by bylo vhodné zvolit jednu z nich a té se držet. Jako nedostatek také vidím určitou samoučelnost příloh, které nejsou s vlastním textem nijak propojeny. Jaký účel podle autorky použité přílohy vlastně mají?

Abych však nebyl pouze kritický, je nutné ocenit, že si autorka zvolila zajímavé téma, které po teoretické stránce přehledně zpracovala. Práce přehledně shrnuje základní informace o tradičních afrických náboženstvích (ačkoliv v podstatě vychází pouze z knihy T. E. Lawsona a studie K. Mildnerové). Za velký klad považují vyjasnění termínů užívaných v souvislosti s africkými náboženstvími (vodun, voodoo, voodoo, hoodoo). Ocenit je také třeba, že autorka vedla rozhovory se svými respondenty v cizím jazyce, což na výzkumníka klade velké nároky. Autorka také dobře pracuje s literaturou, spolehlivě odkazuje na použité zdroje a obecně používá kultivovaný jazyk.

I přes uvedené připomínky práce celkově splňuje podmínky kladené na bakalářskou práci, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *velmi dobře* v rozmezí 23-25 kreditů.

V Praze 11.6.2008

Mgr. Martin Heřmanský